

ساماندهی الگوی کالبدی مدارس متوسطه در آذربایجان شرقی با تاکید بر شاخص های معماری بومی مناطق سردسیر کشور

ندا رفیع زاده*

* عضو هیات علمی مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی و دانشجوی دکتری تخصصی معماری دانشگاه تهران rafizadeh@bhrc.ac.ir

چکیده

مدرسه به عنوان مهم ترین نهاد اجتماعی، تربیتی و آموزشی، نمادی از آموزش و هویت فرهنگی هر کشور بشمار می رود. مقاطع مختلف تحصیلی، رده های سنی متفاوتی را در خود جای می دهد و دانش آموزان در هر مقطع، دارای خصوصیات شخصیتی خاص خود هستند. خاطرات مشترک بسیاری از افراد در دوره های مختلف از جمله در دوران کودکی، نوجوانی و مدرسه در واقع همان شبیه سازی یکسان ذهن و تفکر در ایده پردازی این دوران است زیرا که همه کودکان و نوجوانان یک جامعه در فضاهای مشابه تربیت می شوند. بنابراین مدرسه علاوه بر هویت بخشی به رفتار و شخصیت افراد، به لحاظ کالبدی در شکل گیری خاطرات جمعی آنان در جامعه سهم بزرگی دارد.

در روزگار گذشته، معماری مدرسه ایرانی ضمن انطباق بر عملکرد آموزشی با ویژگی های کالبدی خاص خود، بعنوان عنصر هویتی شهرهای سنتی محسوب می گردید و با پیروی از اصول و سازماندهی فضایی واحد، از تنوع قابل توجهی برخوردار بوده و در تناسب با شرایط آب و هوایی هر منطقه ساخته می شد. امروزه ثابت شده است که ایجاد شرایط محیطی مناسب موجب بالا بردن سطح یادگیری دانش آموزان خواهد شد.

در سال های اخیر، معماری مدارس ایران با بهره گیری از الگوهای معماری مدرن انجام می گیرد و یا با الگوبرداری واحد، بدون توجه و یا کم توجهی به ویژگی های اقلیمی هر منطقه ساخته می شود و به منظور انطباق با شرایط آسایش انسانی نیازمند استفاده از منابع انرژی فسیلی هستند. در حالی که بحران انرژی و مشکلات محیط زیست ناشی از مصرف بی رویه سوخت های فسیلی ضرورت تجدید نظر در نحوه ساخت و ساز به منظور صرفه جویی در مصرف انرژی را ایجاب می نماید.

مقاله حاضر، برگرفته از پژوهشی است که در مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی و با حمایت سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور به انجام رسیده و هدف از آن، دستیابی به زمینه های بنیادین به منظور طراحی معماری در اقلیم سردسیر بویژه استان آذربایجان شرقی و یکسان سازی فضاهای خرد، با در نظر گرفتن همه عوامل مؤثر در طراحی و ساماندهی فضا و نیز رسیدن به الگویی مطلوب برای فضاهای آموزشی متوسطه با توجه ویژه به معماری بومی و ویژگی های اقلیمی یاد شده می باشد.

برای دستیابی به هدف مورد نظر، ابتدا به بخش عمومی این پژوهش که ضرورتاً شامل الگوسازی (به معنای عمومی) می باشد و تقریباً برای همه مناطق مفید خواهد بود پرداخته خواهد شد. در خاتمه با تکیه بر معماری بومی و توجه به ویژگی های اقلیمی منطقه، الگوی کالبدی مدارس متوسطه (نظری و کاردانش) با توجه به نیازهای ویژه فضایی آنها ارائه خواهد شد.

واژه های کلیدی: معماری بومی، الگوی کالبدی، مدارس متوسطه، اقلیم سردسیر.